

השיעור הראשון

הסבירו נהלים למבחנים, להגשת עבודות, לעזיבת הקורס וכדומה. אם הקורס מלווה בקבוצות תרגול או מעבדה, הסבירו את ההליכים לפעילותם ולחלוקת הסטודנטים לסקציות השונות. הסבירו את היחסים בין הקורס והסקציות, הציגו את המורים בסקציות אלו (בדרך כלל — סטודנטים לתארים גבוהים יותר) ואת תפקידם. **עודדו את הסטודנטים לבוא לשעות הקבלה שלכם. אם זה מתאים, הקליטו את השיעור.** זאת, למען סטודנטים שמסיבות שונות יחמיצו את השיעור הראשון.

יצירת הבסיס ללמידה בקורס

הבהירו לתלמידים את ציפיותיכם מהם. הציגו את ציפיותיכם לגבי הגשת עבודות, התנהגות במבחנים, נוכחות בשיעורים, איחורים לשיעורים, התנהגות בזמן השיעור, קריאת חומר לקראת השיעור, השתתפות בדיונים בשיעור, הערכתכם לגבי כמות העבודה שהתלמידים צריכים להשקיע משיעור לשיעור וכדומה. **הציגו את דרישות הקדם של הקורס.** הסבירו לסטודנטים אילו מיומנויות יודע צריכים להיות להם כדי להבין את חומר הקורס. ציינו האם קיימת עזרה בקמפוס להשלמת ידע ומיומנויות חסרים ואם לא, איך ניתן להשלימם בדרכים אחרות. הסבירו שאם החסרים גדולים מדי רצוי לעזוב את הקורס לפני שנכשלים בו. **ערכו בוחן או העבירו שאלון לאבחון ידע הרקע של התלמידים לגבי חומר הקורס.** תוצאות הבוחן לא ייכללו בציון הקורס. **הציגו את חומרי הלמידה של הקורס.** הראו לתלמידים את ספר הלימוד, חוברות העזר, המכשור, התוכנות והלומדות שבהם ישתמשו במהלך הקורס ושעליהם לרכוש. **הציגו מקורות עזרה ללמידה בקורס.** הדריכו איך ללמוד בקורס — בכיתה ובבית, אילו אסטרטגיות למידה יועילו ביותר, איך לרשום רשימות בשיעור ואיך ללמוד להצלחה במבחנים. הציגו לפניהם ספרי עזר, חוברות וסרטים, או הקלטות של ההרצאות — אם יש כאלה. הציגו את האפשרויות לקבלת עזרה שפתוחות לפני המתקשים. הציגו את הסילבוס ודונו בו¹.

בניית היסודות לאווירת כיתה נעימה המועילה ללמידה

בנו הרגשת קהילה בין הסטודנטים. כשהסטודנטים מכירים זה את זה, האווירה בכיתה עשויה להיות פחות מנוכרת ויותר אינטימית ולכן גם נעימה יותר בעבורם. הדבר חשוב במיוחד לסטודנטים של שנה א' המגיעים מהמסגרת הכמעט משפחתית של בית הספר התיכון. לכן רצוי שתעזרו לסטודנטים להכיר זה את זה וגם להתארגן בקבוצות למידה, או בעבודה שיתופית על פתרון בעיות ועל פרויקטים. תכננו לשיעור הראשון פעילות שתספק לסטודנטים

השיעור הראשון בכיתה קובע את האווירה למשך כל הקורס ולכן השתדלו להתחיל ברגל ימין. האבירו לסטודנטים את התלהבותכם מהחומר ושוררו את סקרנותם לגבי הנושאים שיוצגו במהלך הקורס. **צרו אווירת כיתה פתוחה ורגועה כדי לצמצם את החרדה, הדאגה וחוסר הביטחון.** הנהירו לסטודנטים מהן ציפיותיכם מהם ולמה הם יכולים לצפות מכם ומהקורס. להלן הצעות מפורטות יותר. בחרו מתוכן את הללו המתאימות לכם ולקורס המסוים שלכם.

אסטרטגיות כלליות

סקרו את חדר הכיתה לפני השיעור הראשון. בדקו איך להסית את הווילונות או הצלונים, איך להפעיל את האורות, את מיזוג האוויר וכל מכשיר אודיו-ויזואלי שתשתמשו בו (מקרן שקפים או שקופיות, מטול של מחשב, מיקרופון וכדומה). ודאו שכתב ידכם על הלוח גדול מספיק ואפשר לקראו גם מהשורה האחרונה של המושבים בכיתה. **התחילו בהפתעה, ביציאה מהשגרה.** פתחו את השיעור בעשיית משהו שהתלמידים אינם מצפים לו, בדרך מעניינת שתגרה את התלמידים. **בנו את האווירה בכיתה למשך כל הקורס.** בואו לכיתה לפני הזמן, שוחחו באופן בלתי פורמלי עם התלמידים שהקדימו לבוא, ברכו את התלמידים בהיכנסם לכיתה, התחילו וסיימו את השיעור בזמן. עודדו שאלות ותנו לתלמידים הזדמנויות לדבר. השתמשו כראוי בזמן השיעור, הפגינו ביטחון עצמי, התלהבות ואנרגיה. הישארו אחרי השיעור כדי להשיב על שאלות ולשוחח שוב עם תלמידים באופן לא פורמלי, או הזמינו את התלמידים המעוניינים בכך ללוותכם למשרדכם או לבוא לשוחח עמכם בשעת הקבלה.

טיפול בעניינים אדמיניסטרטיביים

רשמו על הלוח את שם הקורס ומספרו. זה יבהיר לתלמידים החדשים שהם נמצאים בחדר הנכון ומי שטעה יעזוב לפני תחילת השיעור. **טפלו בנושא התלמידים שאינם רשומים.** העבירו גיליון נוכחות לחתימת הנוכחים. אם יש מועמדים שאינם רשומים, בדקו אם למחלקה שלכם יש מדיניות לגבי העדפות ברישום. אם לא — אתם יכולים לקבוע מה אתם מעדיפים, למשל להעדיף תלמידים שזו שנתם האחרונה לתואר, או כאלה העומדים בדרישות הקדם לקורס. צרפו יותר תלמידים מאשר תכננתם שכן תמיד יש מעט סטודנטים שעוזבים את הקורס. **הסבירו את ההליכים והמדיניות בקורס ובסקציות שלו.**

נייר עם קטגוריות למילוי: שם, כתובת, מספרי טלפון, email, התואר אליו לומדים והתחום, השנה בתכנית לתואר, קורסים שלקחו והרלוונטיים לקורס הנוכחי, האם הם עומדים בדרישות הקדם לקורס, הסיבות להירשמה לקורס, מה הם מצפים ללמוד בקורס, תחומי עניין מחוץ ללימודים, תכניות טנטטיביות לעיסוק מקצועי, תעסוקה נוכחית.

התייחסו לדאגות של הסטודנטים. הסבירו איך הקורס ישרת את צורכיהם והדגימו את המחויבות שלכם לעזור להם ללמוד. הפיגו את חששותיהם והרגיעו אותם.

התייחסו לציפיות הסטודנטים מהקורס. בקשו מכל התלמידים להגיב לשאלה — מה אתם מצפים ללמוד בקורס זה או להפיק ממנו? מהן המטרות שאתם רוצים להשיג בלמידתכם בקורס (איזה ידע, מיומנויות וכישורים אתם רוצים לפתח)? איך הייתם רוצים שתתנהל ההוראה בקורס? התגובה יכולה להינתן בעל פה או בכתב. רשמו את התשובות על הלוח ודונו בהן — הסבירו במה תוכלו למלא אחר ציפיותיהם ומטרותיהם במסגרת הקורס ולמה לא יוכלו לצפות.

הציגו את עצמכם ואת עניינכם בנושאי הקורס. ספרו מעט על הרקע המקצועי שלכם, איך התחלתם להתעניין בנושא הקורס, מדוע הוא חשוב לכם ולמה אתם מלמדים בקורס הזה. שדרו ההתלהבות לתחום שאליו שייך הקורס. התלהבותכם היא גורם ראשון במעלה כדי לעורר מוטיבציה בקרב הסטודנטים.

במצלחה!

1. על עריכת סילבוס לקורס, תוכנו והצגתו ייכתב באחד הגיליונות הבאים של כתב העת.

הזדמנות לדבר זה עם זה ולהכיר זה את זה. אם תלמידי הקורס אינם מקושרים ברשת משותפת של email, העבירו דף שבו כל אחד ירשום את שמו, מספרי הטלפון שלו וה-email, שכפלו אותו לכלל תלמידי הכיתה בהפסקה וחלקו להם בחלקו השני של השיעור.

שיטות אחדות לקירוב בין הסטודנטים:

- ארגנו את התלמידים בזמן השיעור בקבוצות של 2-5 תלמידים, כל חברי קבוצה מציגים עצמם זה בפני זה. בכיתות קטנות נציג כל קבוצה יכול להציג את חבריה בפני הכיתה. התלמידים מרגישים יותר נוח להציג חבר מאשר את עצמם.

- ארגנו קבוצות תלמידים שיבלו יחד את הפסקת הצהריים.

- ציינו במפורש את החשיבות של עבודה שיתופית לפתרון בעיות או להבנה טובה יותר של החומר ולהתכוננות לבחינות.

- ארגנו למידה בקבוצות, בייחוד לתלמידי שנה א'. עודדו אותם ליצור קבוצות למידה, עזרו להם להתוודע לחברים וללמוד מהם. עבודה בקבוצה מקלה עליהם לשאול אתכם שאלות בטענה שהם מייצגים קבוצה ואז הבעיות משתופות לתלמידים רבים. במחקר נמצא שעבודה בקבוצות מסוג זה מקדמת את הלמידה.

השתדלו לקרוא לסטודנטים בשמם. השתדלו ללמוד את שמות התלמידים או לקרוא להם בשמם בדרך אחרת במהלך השיעורים, למשל כשהם מצביעים או כשאתם פונים אליהם במהלך דיון. בקריאה בשמם אתם משדרים להם שאתם מתעניינים בהם ויוצרים אווירת כיתה נוחה ומעודדת השתתפות.

להלן שיטות אחדות ללימוד או לקריאה בשמות התלמידים (בעיקר לקורסים קטנים ובינוניים):

- **תמונות:** בקשו מהסטודנטים בקורס להביא לכם תמונות פספורט עם שמם רשום מאחורי התמונה או צלמו אותם במצלמת פולרואידי ורשמו את השם על כל תמונה. ארגנו את כל התמונות על דף נייר ורשמו את השם מתחת לכל תמונה. שימו דף זה לפניכם על השולחן בכל שיעור.

- **תגי שמות:** בשבועות הראשונים לסמסטר בקשו את כל התלמידים לענוד בשיעורכם תג עם השם.

- **כרטיסי שמות:** הכינו כרטיסי קרטון גדולים ומקופלים, כך שכל תלמיד יוכל להציב את הכרטיס על השולחן בזמן השיעור ולקפל אותו כשהשיעור מסתיים. רשמו את שמות התלמידים על הכרטיסים באותיות גדולות ומסרו אותם לתלמידים. בזמן השיעור, כל תלמיד מציב את הכרטיס על השולחן לפניו (כמו נציגי המדינות באומות המאוחדות).

- **תרשים שמות:** אם ניתן לשמור על מקומות קבועים בחדר הכיתה, הכינו תרשים של מקומות הישיבה בכיתה, העבירו את התרשים בין התלמידים בשיעור הראשון כדי שכל אחד ירשום את שמו במקום המתאים. השתמשו בתרשים זה במהלך השיעורים.

- בקורס קטן בקשו כל תלמיד להציג את עצמו לפני הכיתה בכל פעם שהוא/היא מדבר/ת.

הכירו את הסטודנטים. חלקו כרטיסים ריקים או דפי